

Förnyad folkhemspark

Tidningen Stens medarbetare **Petter Eklund** har återvänt till sin älskade "dagispark" i Midsommarkransen i Stockholm. Han möttes av en tydligare struktur och fler inslag av natursten, både i form av robust gestaltning och konstnärliga uttryck.

FOTO: NIVÅ LANDSKAPSARKITEKTUR

Enbackens park har bland de dagliga besökarna alltid gått under namnet "dagisparken", efter förskolan som ligger vid parken, mitt i Midsommarkransen i södra Stockholm. I samband med ett pågående skolbygge har den gamla folkhemsparken fått nya inslag och tydliga flöden, ritade av Nivå landskapsarkitekter.

Parken har stått färdig sedan i somras och den nya konsten – tre skulpturer av Eva Lange – invigdes i början av oktober.

Den som har sett parken förr känner igen sig, men den har samtidigt blivit tydligare formulerad: något mer skarpskuren, med fler steninslag.

– Den stora frågan för oss var att hitta avgränsningarna mellan skola och

park, att ge skolgården tillräckligt med utrymme utan att parken svaldes, säger landskapsarkitekt Åsa Johansson, som har arbetat med projektet från program till systemhandling.

Kollegan Helena Emrani var ansvarig i bygghandlingsskedet. Skolplanerna skapade tidigt både starka och klivna känslor hos lokalbefolkningen.

– Det var en hel del hårda ord, men också människor som verkligen hade längtat efter skolan. Det återstår att se hur parken kan ta slitaget, säger hon.

DEN NYA SKOLAN för närmare 1 000 elever höjer sig påtagligt över området, även om träden som sparats balanserar skalan. Skolan är ihopbyggd med vagn-

hallen till en före detta brandstation. Arkitekter är Tengboms.

Den plötsliga närvaron av massor av skolbarn krävde nytänkande kring folkhemsparken som fungerat sedan 1940-talet med parklek, plaskdammsomrarna och små träkåkar där det såldes glass och där skrubbade knän plåstrades om. Området behövde bli mer robust. Därför användes natursten.

– Det har att göra med förväntat slitage från skolan och att vi också ville ha tidstypiska och hållbara material i anläggandet, säger Helena Emrani.

MIDSOMMARKRANSEN ÄR EN före detta arbetarstadsdel som växte fram under tidigt 1900-tal och snabbt fylldes ut

Podium i granit och öländsk kalksten framför en gradäng med avsatser i granit.

Sandlåda och klätterställning inramade av hexagoner i sten. Typiska "funkiskartonger" i bakgrunden.

Beklädnadsmurar i flammad granit.

med bostäder när LM Ericsson flyttade till Telefonplan 1940. Stadsdelen blev en bruksort vid spårvagnarnas ändhållplatser. Den så kallade LM-staden, med funktionalistiska smalhus ritade av Backström & Reinius, placerades varsamt ut bland bergknallar, sänkor och björkar.

Enbackens parkområde ritades 1944 av Erik Glemme (1905-1959) som även ligger bakom bland annat Rålambshovsparken och Norr Mälmarstrands promenad. Han följde den så kallade Stockholmsstilen och gav Enbacken en öppen karaktär, en bit levande landskap i kontrast mot funkishusens skarpskurna "kartonger". LM-staden är ett Riksintresse.

Parken är bara en av många fint utförda folkhemsmiljöer i svenska städer

där förnyelsearbetena är ett exempel på processer och idéer som blir allt vanligare i och med förtätningen av storstäderna.

NIVÅS ARKITEKTER VAR väl medvetna om parkens känsliga karaktär när de gav den sina nya lager.

– Vi ville spänna upp ett stort parkrum i mitten och få bort det lite röriga, plottriga. Det blev ett samlande parkrum med funktionerna i ytterkant, berättar Åsa Johansson.

Lekplats, sitt- och grillplatser placerades i rumsliga hexagoner av sten, som återspeglar Erik Glemmes ritningar. Hexagonformen finns också i brandstationens fönstersättning och detaljer.

”Vi ville spänna upp ett stort parkrum i mitten och få bort det lite röriga, plottriga. Det blev ett samlande parkrum med funktionerna i ytterkant.”

FOTO: GIULIA CAIRONE

Stora runda, ett av tre verk som konstnären Eva Lange har gjort till Enbacksparken.

Eva Langes *Elefanten och hans bror* i Röd Bohus.

FOTO: GIULIA CAIRONE

FOTO: PETTER EKLUND

Vågen i Tranås Classic är det tredje konstverket av Eva Lange.

FOTO: ANNA RUT FRDOLM

Stenhuggaren Ted Zaar under arbetet med *Stora runda*.

Formerna byggs upp av beklädnads-
murar klädda i en flammad granit som
ger ett varmare uttryck.

I en sluttning upp mot skolan, där det
tidigare fanns kurragömmabuskar och
rufsiga klätterträd, stiger nu en gradäng
med breda avsatser i granit, inramade av
gatsten.

– Det är ingen superprogrammerad
plats. Folk kan sitta där, leka, springa,
ha picknick, bestämma själva. Det kan
bli ett fint, mångfunktionellt rum i
soligt läge, säger Helena Emrani.

Framför gradängen finns en scen,
ett sexkantigt podium av grå granit med
öländsk kalksten i det övre skiktet. Den
organiskt formade plaskdammen och
parklekshuset, ritade av Erik Glemme,
är tyvärr borta.

ENBACKEN KOPPLAS NU tätare ihop med
den större Svandammsparken ett stycke
bort, som just fått sin damm förstörd.
En ny gångväg in till parken har skurits
genom en klippa, ett murparti hälsar
välkommen. En del naturstensblock har
återbrukats vid entréerna.

– Nu känns parken självklar och
naturlig, säger Helena Emrani.

– Fokus har inte varit på program och
lek utan vi har velat hålla parken ganska
fri, som en kontrast till skolgården.

Det är som om parken gjorts tydligare
och stramare, med en doft av tidlös

modernism. Den ekar också i den nya
konsten. Nu står Enbacken med tre
verk av Eva Lange (f. 1935). Fem konst-
närer utsågs som möjliga för parken.
Referensgruppen, där Åsa Jansson
ingick, var enig.

– Vi var överens om Eva Lange. Det
kändes självklart. Dels fanns det inget
verk av henne i Stockholms stad, dels
tillhör hon en äldre generation som har
vuxit fram ur modernismen, vilket också
parken har gjort.

BUDGETEN RÄCKTE TILL tre verk. Mitt på
den öppna ytan står nu *Stora runda*, ett
massivt klot med en mystisk, lite sur-
realistisk närvaro och en subtil form mitt
emellan ägg och sfär. Stenen, kryssham-
rad och mattslipad Tossene Grå Bohus,
höggs av Ted Zaar på Zaarstone.

Vid en av parkens ingångar står verket
Elefanten och hans bror, även det i grå
Bohusgranit, men något annorlunda
i kulören. Elefanterna står på en låg
granitsockel, i klappvänlig barnhöjd.

– Det är meningen att barnen ska
känna på dem på väg till skolan, säger
Helena Emrani.

Den tredje skulpturen är *Vågen*,
en abstrakt vågform på en stilig sockel.
Konsten känns en smula tidlöst gammal-
dags på ett fint sätt, och samtidigt laddad
med stenvärme för den kära gamla
dagisparken. ■

Projekt: Enbacksparken, Stockholm.

Beställare: Stockholms stad, exploaterings-
kontoret.

Landskapsarkitekt: Helena Emrani,
Åsa Johansson, Jonas Berglund,
Stina Näsland och Ivar Michélsen,
Nivå Landskapsarkitektur.

Konstnär: Eva Lange.

Stenleverantör: Zaarstone, Hallindens
Granit m fl.

Stenentreprenör: Zaarstone.